

**СҮХБААТАР АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

22000 Баруун-Урт сум, Сүхбаатар аймаг
Утас: 70518396, Факс: 70518396
E-mail: Sukhbaatar@audit.gov.mn

2024. 08. 08 № 459
танай _____-ны № _____-т

Асрам СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОО-Д

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох Ардчилсан намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, ТЕЗ-ийн дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Ардчилсан намын сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Мөрийн хөтөлбөр (..... хуудас)-ийг хавсаргав.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Г.ДАВАА

Намын хорооны 2024 оны ᠒᠘ дугаар сарын 23-ны
өдрийн ᠒᠕ дүгээр тогтоолын хавсралт
СҮХБААТАР АЙМГИЙН АСГАТ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН
2024-2028 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Сүхбаатар аймгийн Асгат сумын Ардчилсан нам “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, хөгжлийн хөтөлбөр, “Сүхбаатар аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт 2020-2028”, Намын дүрэм, үнэт зүйлс, үзэл баримтлал, Таван тулгуур бодлого болон олон нийтийн санаа бодолд үндэслэн иргэд сонгогчдынхоо итгэл дэмжлэгээр бодлогоо хэрэгжүүлж хүрсэн амжилтандаа тулгуурлан, 2024-2028 оны Сумын ИТХ-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хүргэж байна.

1. ЭРҮҮЛ МЭНД

1.1. Нийгмийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлж, иргэдэд эрүүл амьдралын дадлыг хэвшүүлэн, урьдчилан сэргийлэх тогтолцоог бэхжүүлэх замаар хүн амын дундаж наслалтыг 70+ хүргэнэ.

1.2. Бүх нийтийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлж, эрүүл аж төрөх дадлыг эзэмшүүлэн, иргэн бүрийг жил тутамд урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэг үзлэг, оношилгоо, шинжилгээнд тогтмол хамрагддаг болгож хэвшүүлнэ.

1.3. Нөхөн үржихүйн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дэмжих замаар сэргийлж болох эх, хүүхдийн эндэгдэлд нөлөөлөх хүчин зүйлийг багасгаж, эх, хүүхдийн эндэгдлийг тогтвортой бууруулна.

1.4. Зонхилон тохиолдох халдварт бус өвчин, тэдгээрийн эрсдэлт хүчин зүйлийн тархалт болон сэргийлж болох нас баралтыг хувь хүн, гэр бүл, хамт олон, байгууллагын идэвхитэй оролцоотой нэгдмэл үйл ажиллагаанд тулгуурлан бууруулна.

1.5. Эрүүл мэндийн зарим тусламж үйлчилгээг иргэн, төрийн байгууллага, хувийн хэвшлийн түншлэл хамтын ажиллагааны оролцоотой зохион байгуулж, хамтран ажиллана.

1.6. Эрүүл мэндийн байгууллагын барилга байгууламж, дэд бүтцийг сайжруулан, стандарт, чанарын шаардлага хангасан тэгш, хүртээмжтэй, чанартай үйлчилгээг үзүүлэх орчныг бүрдүүлнэ.

1.7. Эрүүл мэндийн байгууллагад хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд зориулсан дэд бүтэц, орчин бий болгоно.

1.8. Мэдээллийн технологид суурилсан оношилгооны хэлбэрүүдийг нэвтрүүлж, ажиллах тал дээр ЭМГазартай хамтран ажиллана.

1.9. Эрэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийг дэмжиж, тэдэнд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар хүртээмжийг дээшлүүлэн, эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн дундаж наслалтын зөрүүг 7- болгож багасгана.

1.10. Иргэдэд зонхилон тохиолдож буй өвчлөлийн эсрэг “Элэг бүтэн Сүхбаатар” зэрэг хөтөлбөр, төслийг хэрэгжүүлж, өвчлөлийг бууруулна.

1.11. Сумын эрүүл мэндийн төв, Ерөнхий боловсролын сургуулийг шүдний кабинеттэй болгоно.

1.12. Архи тамхины хэрэглээ, хөдөлгөөний хомсдол, буруу хооллолт, амьдралын буруу хэв маяг, дадал зуршлыг бууруулахад чиглэсэн мэдээлэл сургалт, сурталчилгааг өргөжүүлнэ.

1.13. Эмийн чанарт тавих хяналтыг сайжруулж, аюулгүй байдлыг ханган, эмийн хэрэглээний зохистой дадлыг хэвшүүлнэ.

1.14. Эрүүл мэндийн салбарын хүний нөөцийн хангалт, чадавхийг сайжруулан, нийгмийн хамгааллыг бэхжүүлнэ.

1.15. Эмч, мэргэжилтнүүдийн мэргэжлийн ур чадвар нэр хүнд, ёс зүйд тавигдах шалгуурыг боловсронгуй болгож, хариуцлагын тогтолцоог сайжруулна.

1.16. Эрүүл аюулгүй ажлын байрыг дэмжих зорилгоор ажил олгогчдод чиглэсэн цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

2. БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН

2.1. Бүх шатны сургалтын байгууллагын барилга байгууламж, дэд бүтцийг сайжруулан, цэцэрлэг, сургуулийн анги, бүлэг дүүргэлтийг норматив хэмжээнд хүргэнэ.

2.2. Сургууль, цэцэрлэгийг орчин үеийн шаардлагад нийцсэн сургалтын хэрэглэгдэхүүн, техник, тоног төхөөрөмжөөр хангаж, боловсролын чанарт ахиц гаргана.

2.3. Хүүхэд бүрийг сургууль, цэцэрлэгт хамрагдах боломжийг нэмэгдүүлж, чанартай боловсрол олгоно.

2.4. Дотуур байрны орчин нөхцөлийг сайжруулж, халуун ус, угаалгын үйлчилгээ, номын сан, хүүхэд хөгжлийн танхим, тоглоомын өрөөтэй болгоно.

2.5. Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдын эрүүл мэндийн үзлэгийг дэмжих зорилгоор орон нутагт явагдах явуулын амбулаторийн үзлэгт сурагчдийг бүрэн хамруулах.

2.6. Мэдээллийн технологид суурилсан сургалтын арга зүйг нэвтрүүлнэ.

2.7. Насан туршийн суралцахуйн төвийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлж, иргэн бүрийн насан туршдаа суралцах нөхцөл бололцоог нэмэгдүүлэх тал дээр дэмжиж ажиллана.

2.8. Бүх нийтийн монгол бичгийн хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.

2.9. “ДЭЛХИЙД ӨРСӨЛДӨХ СҮХБААТАРЧУУД” төслийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.

2.10. Орон нутагт инноваци, шинэлэг санаа нэвтрүүлэх санал санаачилгыг дэмжинэ.

2.11. Багшийн мэргэжлийн ур чадвар нэр хүнд, ёс зүйд тавигдах шалгуурыг боловсронгуй болгож, хариуцлагын тогтолцоог сайжруулна.

2.12. Багшийн мэргэжлийн тасралтгүй хөгжилд дэмжлэг үзүүлж, гадаад, дотоод туршлага судлуулна.

3. ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ, НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ

3.1. Өрхийн амьжиргааны түвшнийг дээшлүүлэх арга хэмжээг хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлнэ.

3.2. Ажил олгогчдын эрэлт, хэрэгцээнд нийцсэн, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, нийлүүлэлтийг бүрэн хангах мэргэжилтэн бэлтгэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

3.3. Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшилцлийн гэрээ, хэлэлцээрийг бүх шатанд байгуулж, үр дүнг нэмэгдүүлнэ.

3.4. Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн онцлог, хэрэгцээнд нийцсэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.

3.5. Инновацид суурилсан гарааны бизнесийг дэмжинэ.

3.6. Малгүй болсон, мал нь ихээр хорогдсон өрхийг малжуулах хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

3.7. Төрийн байгууллага, нийтийн үйлчилгээний газар, нийтийн эзэмшлийн зам талбайд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан дэд бүтцийг нэмэгдүүлж, хүртээмжийг дээшлүүлнэ.

3.8. Эдийн засгийн идэвхитэй хүн амын 60-аас доошгүй хувийг нийгмийн даатгалд хамруулах тал дээр иргэн, төрийн буйгууллага, хувийн хэвшилтэй хамтарч ажиллана.

4. СПОРТ, НИЙТИЙН БИЕИЙН ТАМИР

4.1. Өсвөр үе залуучуудыг спортын олон төрлөөр хичээллэж бие бялдраа хөгжүүлэх, спортын амжилт гаргах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

4.2. Стандартын шаардлага хангасан чийрэгжүүлэлт, биеийн тамирын задгай талбай, байгууламжийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

4.3. Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг нийтийн биеийн тамир, спортоор хичээллэх орчин, нөхцөлийг бүрдүүлж, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангана.

4.4. Үндэсний спортын наадам, Хүүхдийн спортын наадмыг 2 жил тутамд зохион байгуулна.

4.5. Өвлийн улиралд нийтийн биеийн тамираар хичээллэх спорт клубыг дэмжинэ.

4.6. Суманд Нийтийн биеийн тамирын арга зүйч ажиллуулахыг дэмжиж ажиллана.

СОЁЛ УРЛАГ

5.1. Соёл урлагийн салбарын мэргэшсэн боловсон хүчний хангалтыг 90 хувьд хүргэнэ.

5.2. Сумын соёл урлаг, өв соёлыг хөгжүүлэх, сурталчлан таниулах, хамгаалахад чиглэсэн соёл урлагийн хөгжлийн хөтөлбөр, төслийг хэрэгжүүлнэ.

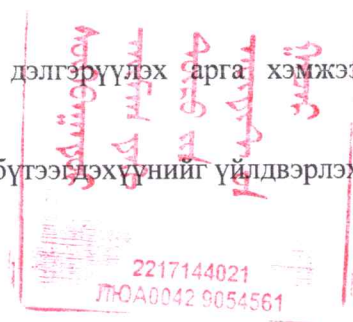
5.3. Монгол хүн үндэсний өв соёлоороо бахархах өвлүүлэх, үндэсний хэл бичигт суралцахыг дэмжинэ.

5.4. Сумын хэмжээнд угийн бичиг хөтлөлтийн хувийг 70+ хувьд хүргэнэ.

5.5. Бүтээлч үйлдвэрлэлийг дэмжин, соёл урлагийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээг нэмэгдүүлнэ.

5.6. Нүүдлийн ахуйд суралцах өв соёлын түгээн дэлгэрүүлэх арга хэмжээ, хөтөлбөрүүдийг дэмжинэ.

5.7. Угсаатны онцлогийг илэрхийлсэн гар урлалын брэнд бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэх, зах зээлд нэвтрүүлэхэд орон нутгаас дэмжлэг үзүүлнэ.

6. ХҮҮХЭД, ГЭР БҮЛ, ЗАЛУУЧУУД

6.1. Гэр бүлийн гишүүн бүрт гэр бүлийн боловсрол олгох тал дээр Гэр бүл хөгжлийн төв, Төрийн бус байгууллагатай хамтарч ажиллана.

6.2. “Гэр бүлд зөвлөгөө өгөх төв”-ийг стандартын дагуу байгуулж, зорилтот гэр бүлд чиглэсэн үйлчилгээг өргөжүүлнэ.

6.3. Хохирогчийг хамгаалах “Түр хамгаалах байр”-ны үйлчилгээг өргөжүүлж, хүчирхийлэлд өртсөн үйлчлүүлэгчийг хамгаалах, нөхөн сэргээх болон хөгжлийн зэрэг хариу үйлчилгээг нэмэгдүүлнэ.

6.4. Стандартын шаардлага хангасан Өсвөр үе, залуучуудын хөгжлийн төвийг байгуулж, залуучуудын хөгжил оролцоог дэмжинэ.

6.5. Залуучуудад чиглэсэн зарим үйлчилгээг ТББ-аар гэрээлэн гүйцэтгүүлж залуучуудын үйлчилгээнд хамрагдалтыг 50 хувиар нэмэгдүүлнэ.

6.6. Өсвөр насны хүүхдүүдэд “Технологийн боловсрол олгох, ур чадвар олгох” төслийг хэрэгжүүлнэ.

6.7. Гэр бүл, хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлтэй тэмцэх чиглэлээр дагнан ажиллах хүүхэд, гэр бүлийн асуудал хариуцсан нийгмийн ажилтан сумдад ажиллуулж, мэргэшүүлнэ.

6.8. “Хүүхдэд ээлтэй байгууллага, аж ахуйн нэгж”-ийг шалгаруулах болзолт уралдааныг дүгнэж, жил бүр шалгаруулна.

7. ЭДИЙН ЗАСАГ

7.1. Төсвийн төлөвлөлтийг боловсронгуй болгож сахилга хариуцлагыг сайжруулах замаар үр ашгийг нэмэгдүүлнэ.

7.2. Төсөв, санхүүгийн цахим систем нэвтрүүлж, төрийн үйлчилгээг шуурхай, үр ашигтай болгон төсвийн урсгал болон хөрөнгө оруулалтын зардлыг ил тод, хэмнэлттэй зарцуулах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

7.3. Төрийн худалдан авах ажиллагаагаар дамжуулан дотоодын үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний худалдан авалтыг дэмжиж, тогтвортой нэмэгдүүлнэ.

7.4. Банкнаас бусад олон талт санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

7.5. Статистик мэдээллийн хамрах хүрээ, тооллого, судалгааны үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.

8. УУЛ УУРХАЙ

8.1. Уурхайн үйл ажиллагааны хяналт, нөхөн сэргээлт, ~~хаалтын стандартыг олон~~ улсын жишигт хүргэж, дүйцүүлсэн нөхөн сэргээлтийг ногоон хөгжлийн бодлоготой уялдуулна.

8.2. Уул уурхайн ашиглалт, тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах, байгаль орчин, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хангах зорилгоор бүтээгдэхүүн тээвэрлэлтийн экспортын хүнд даацын авто зам барих ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлэх тал дээр Уул уурхайн компанитай хамтарч ажиллана.

8.3. Уурхайг ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон ~~дэд бүтцийг хөгжүүлэх~~, байгаль орчныг хамгаалах, ажлын байр нэмэгдүүлэх, орон нутгийн хөгжлийг дэмжих зорилгоор ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нартай нутгийн захиргааны байгууллага хамтран ажиллах гэрээ байгуулж, дүгнэж ажиллана.

8.4. Төр, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтын хүрээнд хүнд үйлдвэр байгуулах төслүүдийн үйл ажиллагааг орон нутгаас бодлогоор дэмжин хамтран ажиллана.

8.5. Байгалийн баялгаас орж буй орлого, төсөв, тендерийг иргэдээр хэлэлцүүлдэг тогтолцоог шинэ шатанд гаргаж, иргэдийн оролцоог хангана.

9. ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

9.1. Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэн, малын эрүүл мэндийг хамгаалж, малын ашиг шимийг дээшлүүлнэ.

9.2. Тариалангийн газрын талбайн ашиглалтыг сайжруулан, тариалалтыг нэмэгдүүлнэ.

9.3. Төмс, хүнсний ногооны тариалалтыг нэмэгдүүлж, дотоодын хэрэгцээний 50-аас доошгүй хувийг хангана.

9.4. Газар тариалангийн үйл ажиллагаа явуулж буй иргэн, хоршоо, Аж ахуй нэгжийг техник, технологийн шинэчлэл хийх үед төсөл хөтөлбөрөөр дэмжиж ажиллана.

9.5. Хөрс, цаг уурын онцлогт тохирсон баталгаат сортын үрийн хангамж, тэжээлийн тариалалт, үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.

9.6. Өрх, байгууллага бүр хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх санаачилгыг дэмжиж, Нийлэг хальсан хүлэмжийн болон зоорины аж ахуйг хөгжүүлж, жимс жимсгэнэ, нарийн ногооны тариалалтыг нэмэгдүүлнэ.

9.7. Хүнсний үйлдвэр, нийтийн хоолны аюулгүй байдалд хяналт тавьж эрсдэлийг бууруулна.

9.8. Бэлчээрийн мэрэгч амьтан үлийн цагаан оготнотой тэмцэх арга хэмжээг зохион байгуулж, усжуулах, хамгаалах, нөхөн сэргээх замаар нөөц бэлчээрийг нэмэгдүүлнэ.

9.9. Бэлчээрт ашиглаж байгаа, инженерийн хийцтэй болон энгийн уурхайн худаг шинээр гаргаж ашиглахгүй байгаа худгуудыг шат дараатай сэргээн засварлана.

9.10. Сум дундын болон сумын отрын бүс нутгийг тогтоох, хил заагийг тодорхойлж баталгаажуулна.

9.11. Хадлангийн талбайг үе шаттай хашиж хамгаалан эрсдэл бүхий нөхцөлөөс урьдчилан сэргийлэх тохиолдол бий болсон үед малчдад худалдан борлуулж, эргэлтэд оруулах зорилготой өвс, тэжээлийн нөөцийн фондын тогтолцоог бий болгоно.

10. ЖИЖИГ ДУНД ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, ХУДАЛДАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

10.1. Хоршоо хөгжүүлэх сан, ЖДҮ сан, Төсөл хөтөлбөрийн хүрэн дэх хөнгөлөлттэй зээл олголтыг орон нутгийн үйлдвэрлэлийн бодлоготой уялдуулан олгож, ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.

10.2. Сумын хүн амын гол нэрийн хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэглээг орон нутгийн үйлдвэрлэлээр бүрэн хангах, хүнсний аюулгүй байдалд тавих хяналтыг сайжруулна.

10.3. Мах, ноос ноолуур, арьс шир боловсруулах үйлдвэр байгуулах аж ахуй нэгжийн төслийг хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлээр дэмжинэ.

10.4. Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг дөрвөн улиралд бэлтгэн нийлүүлэх, хадгалах, иргэдийг хямд, чанартай мах, сүү, хүнсний ногоогоор хангана.

10.5. Орон нутгийн бизнес эрхлэгч иргэн, аж ахуй нэгж, хоршоодын бэлтгэн нийлүүлэлт, үйлдвэрлэл, борлуулалтын тогтолцоог кластерын системээр хөгжүүлнэ.

10.6. Хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний боловсруулах үйлдвэрийн хүчин чадлыг бүрэн ашиглах, бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшнийг олон улсын жишигт хүргэнэ.

10.7. Хот, суурин газрын хүнсний нийтийн хэрэглээний малыг зөвхөн үйлдвэрийн аргаар нядалж боловсруулах стандартыг бүрдүүлж, энэ чиглэлд хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжинэ

10.8. Ажлын байрыг нэмэгдүүлэх чиглэлд жижиг, дунд бичил бизнесийг дэмжих урт хугацаатай, хүү багатай зээлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, шударга, ил тод олгох зарчмыг баримтлан хэрэгжүүлнэ.

10.9. Хүнсний шим тэжээллэг чанарыг сайжруулах, зохистой хэрэглээг дэмжих, хүнсний хангамжийн тогтвортой, тэнцвэртэй байдлыг хангаж, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

10.10. Дэвшилтэт техник, өндөр технологи, инновацад суурилсан дахин боловсруулах үйлдвэрүүдийг санхүүгийн бодлогоор дэмжиж, өрсөлдөх чадвар бүхий бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.

10.11. Шинэ технологи, инновацын ололтод суурилсан эдийн засгийн үр ашигтай орон нутгийн эко жижиг, дунд үйлдвэр, худалдаа, үйлчилгээг хөгжүүлнэ.

10.12. Оюуны өмчийн патент, чанар стандартын баталгаатай орон нутгийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний тоог нэмэгдүүлнэ.

11. МАЛ АЖ АХУЙ

11.1. Бог малын хээлтүүлэгчийг Мал үржүүлэг технологийн ажил үйлчилгээний нэгж болон мэргэжилтний хяналтад төвлөрүүлэх ажлыг үе шаттай зохион байгуулж өсвөр хээлтүүлэгч худалдан авч малын чанарыг сайжруулна.

11.2. “Хариуцлагатай, чинээлэг малчин” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

11.3. Мал үржүүлэг, технологийн ажил үйлчилгээний нэгж байгуулах, хээлтүүлэгч болон цөм сүргийн малыг мэргэжлийн байгууллагын хяналтад авах, малын генетик нөөцийн ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулан нэгж малаас авах ашиг шимийг дээшлүүлнэ.

11.4. Өндөр ашиг шимт мах, сүүний чиглэлийн үүлдрийн үхэр, мах ноосны чиглэлийн хонь, махны чиглэлийн гахай, өндөгний чиглэлийн шувууны эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлж, ашиг шимийг нь нэмэгдүүлнэ.

11.5. Эрчимжсэн аж ахуй эрхлэгчийг бодлогоор дэмжиж төв суурин газрын иргэдийн сүү, мах, өндөгний хангамжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор төрөлжсөн фермерүүдийг байгуулна.

11.6. Малын гоц халдварт, халдварт, зооноз, халдваргүй өвчнөөс урьдчилан сэргийлж, малын өвчнөөр тайван бүсийг тогтооно.

11.7. Халдварт зооноз өвчний гаралтыг багасган уг өвчнөөр тайван, халдваргүй бүсээр баталгаажуулна.

11.8 Хувийн мал эмнэлгийг дэмжиж ажиллана.

12. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НОГООН ХӨГЖИЛ

12.1. Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн дулаарал, агаарын бохирдол, хөрсний талхагдал, цөлжилт зэрэг асуудлуудтай дорвитой тэмцэх, байгаль орчныг нөхөн сэргээхэд зарцуулж байгаа зардлын хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

12.2. Орон нутгийн гамшгийн нөхцөл байдал, эрсдэлийн үнэлгээг бүх түвшинд хийж, гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, эрсдэлийг бууруулах үйл ажиллагааг төлөвлөн хэрэгжүүлнэ.

12.3. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлнэ.

12.4. Ойн сан бүхий газрын ойгоор бүрхэгдсэн талбайн хэмжээ болон төв суурин газрын ногоон байгууламжийн ургалтыг хувийг нэмэгдүүлж, Тэрбум мод хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

12.5. Сумын төвийн нийтийн эзэмшлийн талбайн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлнэ.

12.6. Ховордсон биологийн төрөл зүйлийн нөөцийг хамгаалж, сэргээн нутагшуулна.

12.7. Усны нөөцийг бохирдол, хомсдолоос хамгаалж, булгийн эхийг хашиж хамгаалах, тохижуулах, усны сан бүхий газарт хөв цөөрөм, усны сан байгуулна.

12.8 Сумын нийт айл өрхийн эко шийдлээр хийгдсэн нүхэн жорлонгийн тоог нэмэгдүүлнэ.

13. АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

13.1. Аялал жуулчлалын бүс бүрд нутгийн иргэдэд түшиглэсэн аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, нүүдлийн соёл иргэншлийг харуулсан морь, тэмээн аялал, шувуу ажиглах, язгуур урлаг, өв соёлын арга хэмжээ зохион байгуулна.

13.2. Мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагыг аялал, жуулчлалын чиглэлээр төрөлжүүлэн хөгжүүлнэ

13.3. Аялал жуулчлалын бүс нутагт эко ариун цэврийн байгууламж /00/ байгуулна

13.4. Асгат суманд авто зам дагуу ариун цэврийн байгууламж бүхий түр буудаллах үйлчилгээний цогцолбор шинээр байгуулна.

14. ГАЗРЫН ХАРИЛЦАА, БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТ

14.1. Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газрын бодлогыг хэрэгжүүлж сумын төлөвлөлттэй уялдуулж, иргэдийн орон сууцны хангамжийг нэмэгдүүлэх тал дээр хамтарч ажиллана.

14.2. Төр хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан орон сууцны барилга, хотхон, хороолол барих ажлыг сумдын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

14.3. Орон нутгийн барилгын материалын үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлж хайрганы карьер, ханын дүүргэгч хөнгөн блок хийх хүсэлтэй иргэн, аж ахуй нэгжийн санал санаачилгыг дэмжиж хамтарч ажиллана.

14.4. Дэд бүтцийн хангамжид тулгуурлан иргэнд газар өмчлүүлэх боломжтой газрын нөөцийг тогтоож газрыг өмчлүүлнэ.

14.5. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн барилгуудыг паспортжуулах, гэрчилгээжүүлнэ

14.6. Сум, суурин газрын төлөвлөлтийн баримт бичгийг боловсруулна.

14.7. Сумын ерөнхий төлөвлөгөө болон нутаг дэвсгэрийн төлөвлөгөөг хийж хэрэгжүүлнэ.

14.8. Сумын төвийн хүн амыг эрүүл ахуй, стандартын шаардлага хангасан ундны усаар хангана.

14.9. Цэвэр усны хайгуул хийж, гүний худгийн тоог нэмэгдүүлнэ.

14.10. Нэгдсэн төвлөрсөн халаалт цэвэр бохирын шугам сүлжээг шинээр тавина.

14.11. Сумдын төвийн хүн амын ундны усанд таарсан технологи сонгох техникийн шийдлийг гаргаж, ундны усны эх үүсвэрт цэвэршүүлэх төхөөрөмж тавина.

14.12 Хүндэтгэл хүлээн авалтын ордон шинээр барих.

14.13 Багийн төвүүдийг ээлж дараатай тохижуулах.

14.14 Сумын үдэлт угталтын хаалгыг иргэдийн хандиваар барихад хамтарч ажиллана.

14.15 Нийтийн орон сууц шинээр барих хүсэлтэй Аж ахуй нэгжийг дэмжиж ажиллана.

14.16 Сумын төвд 2 км хатуу хучилттай зам тавих.

14.17 Хогийн цэгийг бүрэн засварлах

14.18 Нэгдсэн үйлчилгээний төвтэй болох

14.19 Газар чөлөөлөлт хийж худалдааны нэгдсэн төв барих.

14.20 Дөхөм багт өндөр хүчдэлийн шугам оруулах.

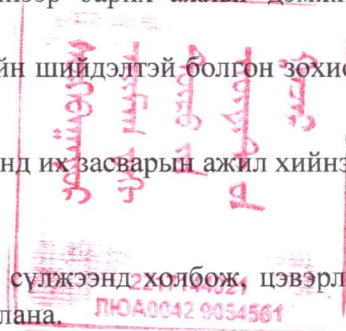
15. БҮС, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ

15.1.1 Асгат сумыг Амьдрахад таатай, байгаль орчинд ээлтэй, сум болгон хөгжүүлнэ.

15.1.2 Гэр хорооллын газрыг шинэчлэн зохион байгуулна

15.1.3 Иргэдийн амрах, зугаалах газар, бичил цэцэрлэг, цэцэрлэгт хүрээлэнгийн талбайн хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

- 15.1.4 Хүүхдийн цэцэрлэгт хүрээлэн барьж байгуулна.
- 15.1.5 Морины хөшөөт цогцолбор иргэдийн хандиваар шинээр барих ажлыг дэмжиж ажиллана.
- 15.1.6 Сумын төвийн гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлэн, орчин үеийн шийдэлтэй болгон зохион байгуулж, ашиглалтыг сайжруулна.
- 15.1.7 Асгат суманд 100 ортой хүүхдийн цэцэрлэгийн барилганд их засварын ажил хийнэ.
- 15.1.8 Наадмын талбайг шинээр барина.
- 15.1.9 Сумын цэвэр ус хангамж, ариутгах татуургын шугам сүлжээнд холбож, цэвэрлэх байгууламж байгуулах тал дээр санал санаачилга гарган ажиллана.
- 15.1.10 Сум аймаг хоорондын зорчигч тээврийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулна.
- 15.1.11 Асгат суманд цагдаагийн хэсгийн кобаны барилгыг бариулах тал дээр санал санаачилга гаргаж ажиллана.

16. НЭЭЛТТЭЙ ЗАСАГЛАЛ

- 16.1. Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй, ил тод байдлыг хангаж, хариуцлагыг дээшлүүлнэ.
- 16.2. Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн дүрмийг чанд мөрдүүлж, төрийн албанд хууль дээдлэх ухамсар, төлөвшилийг хэвшүүлнэ.
- 16.3. Төрийн байгууллага, нийгэм, эдийн засаг соёлын хүрээнд Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангаж, бүх түвшинд жендэрийн бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 16.4. Нутгийн захиргаан байгууллагын бүтэц, орон тоог оновчтой тодорхойлж мөрдүүлнэ.
- 16.5. Төрийн албанд ажиллах мэргэжлийн боловсон хүчинг татах тал дээр дэс дараатай арга хэмжээ зохион байгуулж ажиллана.
- 16.6. Хувь хүний мэдээллийн аюулгүй байдал, цахим болон тоон гарын үсэг, мэдээллийн сангийн аюулгүй байдлыг хангана.
- 16.7. Төрийн байгууллагын албан хэрэг хөтлөлт, албан бичиг солилцооны үйл ажиллагааг цахим хэлбэрт бүрэн шилжүүлж, сүлжээг бий болгоно.
- 16.8. Төрийн албан хаагчдын мэдээллийн технологийн мэдлэгийг тасралтгүй дээшлүүлнэ.
- 16.9. Мэдээллийн технологи, харилцаа, холбооны хамрах хүрээг тэлэн, өндөр хурдны интернэт сүлжээг хүртээмжтэй болгож, иргэд, аж ахуйн нэгжийн төрөөс авах үйлчилгээг бүрэн цахимжуулна.
- 16.10. Бүртгэл, архив, үндэсний дата системийн ухаалаг үйлчилгээг сайжруулна.
- 16.11. Орон нутгийн гамшгаас хамгаалах техник тоног төхөөрөмжийг шинэчилж, гамшгийг даван туулах, дасан зохицох чадавхийг бэхжүүлнэ.

17. БАТЛАН ХАМГААЛАХ

17.1. Орон нутгийн хамгаалалтын нөөц бүрдүүлж, мэдээллийн нэгдсэн тогтолцоог бий болгоно.

17.2. Эх оронч үндэсний үзэл хүмүүжил, хүний хөгжил, төлөвшлийн орчин бүрдүүлнэ.

18. ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙ

18.1. Гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлж, нийгмийн дэг журмыг тогтоох замаар иргэдийн амар тайван амьдрах нөхцөлийг бий болгоно.

18.2. Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх үйл ажиллагааг хууль тогтоомжийн хүрээнд үр дүнтэй зохион байгуулж, шударга байдлын үнэлгээг нэмэгдүүлнэ.

18.3. Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, эрх зүйн сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн арга хэмжээг тогтмол, үр дүнтэй зохион байгуулж, хууль дээдлэх хандлагыг төлөвшүүлнэ.

18.4. Хууль зүйн анхан шатны зөвлөгөө өгөх, зорилтот бүлэгт өмгөөллийн үйлчилгээ үзүүлэх хууль зүйн туслалцааны төвийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

18.5. Ногоон бүс” төслийг үргэлжлүүлж, сумыг хяналтын камерын нэгдсэн системд холбоно.

18.6. Иргэн бүрийн аюулгүй байдлыг хангахад шаардлагатай мэдлэг, мэдээллийг нийгэмд түгээж, иргэдийн оролцоог дэмжинэ.

18.7 Сумын хэсгийн төлөөлөгчийг автомашинаар хангах ажлыг дэмжиж ажиллана.

18.8 Олон нийтийн цагдаагийн орон тоог нэмэгдүүлнэ.